

A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtára 2000 – 2010

Integráció, szervezeti átalakulás

2000. január 1-jén megalakult az öt egyetemet és három főiskolát integráló Debreceni Egyetem húszeszes hallgatói létszámmal. Az egyetemek egyesülését 2001-ben követték az intézmények könyvtárai, létrehozva az egységes szervezetű, gazdálkodású és irányítású Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárát (DEENK). A nemzeti gyűjtőkörű Könyvtár a hazai könyvtárhálózat meghatározó súlyú tagjává vált, egyetemi feladatai mellett országos és regionális funkciókkal, széleskörű nemzetközi kapcsolatrendszerrel. A megvalósult könyvtári integráció eredményeként a hét, különböző méretű és fejlettségű tagkönyvtárból kellett korszerű, azonos színvonalon szolgáltató egységes könyvtári rendszert létrehozni.

A KÖNYVTÁRI RENDSZER TAGJAI

DEENK Bölcsészettudományi és Természettudományi Könyvtára

Állománya: 4.300.000 dokumentum

Az egyetemen képviselt tudományos irodalmát enciklopédikus teljességgel gyűjti. Értékes hungarica gyűjteményét nemcsak az 1952 óta gyűjtött és őrzött köteles példányok alkotják, hanem a század első évtizedeitől folytatott saját beszerzések, a megvásárolt magánkönyvtárak állománya, valamint az ide került jelentős régi könyvállomány.

DEENK Agrártudományi Könyvtára

Állománya: 162.000 dokumentum

Egyetemi könyvtárként és nyilvános tudományos szakkönyvtárként fő gyűjtőköre a mezőgazdaság-tudomány szakirodalma tartalmi teljességre törekedően és a határterületek referenzs szinten.

DEENK Kenézy Élettudományi Könyvtára

Állománya: 192.082 dokumentum

Egyetemi könyvtárként gyűjtőkörét az Orvostudományi Centrum karain oktatott diszciplínák magyar és külföldi nyelvű szakirodalma alkotja. Kiemelten építi elektronikus könyvtárát.

DEENK Társadalomtudományi Könyvtára

Állománya: 96.000 dokumentum

Gyűjteményét a közgazdasággal, joggal, államigazgatással és e tudományterületek határterületeivel foglalkozó könyvek, folyóiratok és egyéb dokumentumok alkotják.

DEENK Műszaki Kari Könyvtára

Állománya: 361.500 dokumentum

Gyűjteményét a műszaki tudományok és határterületei, valamint a köteles példányként kapott és külön adatbázisban épített ipari katalógusok alkotják.

DEENK Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kari Könyvtára

Állománya: 46.700 dokumentum

A könyvtár gyűjteménye teljességre törekvően tartalmazza az 1945 után megjelent könyvek és időszaki kiadványok közül a pedagógiai, pszichológiai, szociológiai és gyermekirodalmi témájú dokumentumokat.

DEENK Zeneművészeti Könyvtára

Állománya: 58.900 dokumentum

Gyűjteményét a zenei tudományok, művészetek és ezek határterületei alkotják.

Debreceni Egyetemi Kiadó

Biztosítja a hallgatók számára a tankönyvek/jegyzetek; az Egyetem oktatói/kutatói által írt tudományos művek s egyéb kiadványok nyomdai előállítását.

Az integrációval egy időben elkészült a könyvtár hosszú távú fejlesztési terve, amely az egyetem intézményfejlesztési irányelvein és az országos könyvtári stratégiai terven alapult. A 21. századi felsőoktatás szolgáltató egységeként és a modern könyvtári informatikai eszközöket felhasználva a DEENK célja olyan szolgáltató könyvtári rendszer kialakítása volt, amely kölcsönző könyvtárból tartalomszolgáltató könyvtárrá alakul, működésében korszerű és költségkímélő lesz.

Alapelveként fogalmazta meg a DEENK, hogy a felhasználó álljon minden könyvtári tevékenység középpontjában, az integrált intézmény gyorsan és rugalmas alkalmazkodjon a hosszú távú és aktuális egyetemi, regionális és országos feladatokhoz, kövesse a korszerű információtechnikát. Minden tagkönyvtárban követelményként fogalmazódott meg a magas színvonalon nyújtott szolgáltatás, amelynek alapja a minőségi, azonos elvekre és munkafolyamatokra épülő könyvtári munka.

A fenti célkitűzést az

- egységes működési elvek, szabályzatok kialakításával,
- könyvtári gyűjtemény racionálisabb szervezésével, a szakkönyvtári rendszer fejlesztésével,
- az egyetem teljes dokumentumvagyonát feltáró számítógépes katalógus építésével,
- elektronikus bibliográfiai és teljes szövegű adatbázisok szolgáltatásával értük el. A tartalomszolgáltatás további lehetőségét nyújtja a dokumentumok digitalizálása, kapcsolódva a nemzetközi és országos pályázatokhoz.

A tagkönyvtárakban azonos alapelveken nyugvó, a modern információtechnika eszközeit felhasználó 24 órás elektronikus szolgáltatásokat alakítottunk ki.

Felhasználóink számára lehetővé tettük az elektronikus könyvtárközi kölcsönzés kezdeményezését. Az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer (ODR) nemzeti gyűjtőkörű alapkönyvtáraként elindítottuk és működtetjük az elektronikus lelőhely nyilvántartó és a könyvtárközi kérés-továbbító rendszert.

Új olvasói, könyvtárosi munkahelyeket hoztunk létre.

A felhasználók képzésére az egyetemi oktatás szerkezetébe épülő könyvtár-informatikai kurzust tartottunk.

Az állománygyarapítás terén szoros koordinációt alakítottunk ki a Könyvtár hagyományos dokumentumon alapuló és elektronikus szolgáltatásokat átfogó információs rendszerében, jelentős pályázati forrásokat igénybe véve saját adatbázisokat építettünk.

A hatékony humán erőforrás menedzsment kialakítása érdekében megindítottuk a könyvtári munka minőségének mérését és a könyvtár az informatikus-könyvtáros szak legfontosabb gyakorlóhelye lett.

A DEENK egységeinek összehangolt működése

Az integrált könyvtár megfelelő működéséhez ennek **szervezeti keretét** kellett kialakítani, és szabályzatba foglalni az egységes könyvtári munkavégzés lépéseit. Elkészült a DEENK Szervezeti és működési szabályzata és az egységekben folyó könyvtári munkát szabályozó, részletes eljárási rendet meghatározó mellékletek. 2001-ben az Egyetemi Tanács véleményezte és elfogadta a Szervezeti és működési szabályzatot, a Gyűjteményépítési és a Könyvtárhasználati szabályzatokat. A szabályzatalkotó munka folytatásaként jött létre a DEENK Informatikai, Gazdasági és Ügyviteli, Kitüntetési és Gyakornoki szabályzata. Folyamatosan történik ezek felülvizsgálata és szükség szerinti kiigazítása, új szabályzatok alkotása az Egyetemen és a könyvtárban bekövetkezett változásokat követve.

Az egységes könyvtári munkáját segíti az Intranet szolgáltatás. A 2008-ban indult **LibWiki** a munkafolyamatok leírását, könyvtári szabályzatokat és az azonosan magas színvonalú könyvtári munkát meghatározó leírásokat minden tagkönyvtár munkatársa számára belső hálózaton teszi elérhetővé. A DEENK a fizikailag különböző helyen dolgozók munkatársai számára többféle **elektronikus levelezőlistát** működtet, elősegítve ezzel is a belső kommunikációt.

Szakkönyvtárak rendszere

A Debreceni Egyetem intézményfejlesztési és beruházási programjai alapvetően meghatározták a könyvtár fejlesztési irányát. 1999 márciusában az oktatási miniszter elfogadta az Egyetem Intézményi Fejlesztési Tervét és az ezen alapuló Beruházási Programot. A fejlesztések és beruházások a különböző campusokon működő karokon folyó oktatás és kutatás korszerű infrastrukturális feltételeit teremtették meg. E fejlesztési alapelvekből adódott, hogy a szakkönyvtárak is azon a helyen szolgáltatassák a könyvtári információt, ahol az adott tudományterület hallgatói és oktatói végzik munkájukat.

Új szakkönyvtárak

- A Kassai úton működő jogi, közgazdasági társadalom- és egészségtudományi oktatási épületekkel egy időben kezdődött el 2001-ben a **Társadalomtudományi Könyvtár** építése Kálmán Ernő és Major György építészek tervei alapján, átadása **2002 novemberében** történt meg. Az új könyvtár egyetemi beruházás keretében épült a Társadalomtudományi Oktatási Központtal együtt.
- Az Élettudományi Épülettel együtt épült meg a **Kenézy Élettudományi Könyvtár**, átadásának időpontja **2005. november**.

Felújítások

A HEFOP pályázat támogatásával szabadpolcos gyűjteményt alakított ki a DEENK a főépületben működő **Bölcsészettudományi és Természettudományi Könyvtárban**, a megújult egységet **2006 őszétől** vehették birtokba az olvasók.

2000 végén megvalósíthatósági tanulmány készült az **Egyetemi templomban elhelyezett könyvtár kiváltására**, amellyel megteremtődött annak feltétele, hogy az épületet újra a Református Egyház használhassa. A kibővített Élettudományi Könyvtárban, valamint a Kassai úti új épületben kaptak helyet a korábban az egyetemi templomban működő egységek és az itt elhelyezett állomány, a templom tényleges **átadására 2006 végén került sor**.

A **Társadalomtudományi Könyvtár** 2002. november 25-én kezdte meg működését. Alapterülete 1750 m², mintegy 300 ezer kötet befogadására alkalmas. Feladata elsősorban az egyetem Kassai úti campusán lévő karok (Közgazdaságtudományi Kar, Állam- és Jogtudományi Kar) oktatási, kutatási igényeinek segítése, de nyilvános könyvtárként városi és regionális feladatokat is ellát, részt vesz az Országos Dokumentum-ellátási Rendszerben nyújtott szolgáltatásokban. A Könyvtár gyűjteményének nagyobb része a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár állományából került ki, ehhez integrálódott a Közgazdaságtudományi Kar mintegy 5–6 ezer kötetes könyvtára, valamint a Jog- és Államtudományi Szakkönyvtár, amely korábban az Egyetemi Könyvtár különgyűjteményeként működött. A könyvállomány kétharmada szabadpolcon, egy kisebb, kevésbé használt állományrész – mintegy 20 ezer kötet – tömör raktárban kapott helyett. A Társadalomtudományi Könyvtárban több mint 600 féle időszaki kiadvány található, ezek túlnyomó többsége szintén szabadpolcon hozzáférhető. A korszerű infrastruktúrával rendelkező könyvtárban mintegy 160 ülőhely várja az olvasókat, a hálózati információs forrásokat és egyéb számítógépes szolgáltatásokat 50 nyilvános terminálon használhatják. Három kutatófülke és 15 számítógéppel felszerelt oktatóterem segíti az elmélyült könyvtárhasználatot valamint a rendszeres továbbképzést.

A **szakkönyvtári hálózat bővítésének újabb szakasza az Élettudományi Könyvtár** átadása volt, amelyre 2005 novemberében került sor. A könyvtári beruházás az Élettudományi Központ megvalósításával együtt történt, az épületegyüttest Golda János és Szenderffy Gábor építészek tervezték, a könyvtártechnikai terveket dr. Virágos Márta főigazgató készítette, a kivitelező a HUNÉP volt. A könyvtár korszerű tanulmányi és kutatási feltételeket nyújt, 3250 m²-en 210 ülőhellyel, oktató- és multimédia teremmel fogadja az olvasókat. A korábbi elhelyezéshez mérten jelentősen megnőtt a szabadpolcon elhelyezett dokumentum állomány, 40 000 kötet könyv és 1400 folyóiratcím kapott helyet közvetlen olvasói hozzáféréssel. Ennek előfeltétele új szabadpolcos raktári rendszer kialakítása volt. Egy gyűjteménybe integrálódott az egyetem élettudományi-, biológiai-, kémiai- és mezőgazdaság tudományi szakirodalma a Kenézy Könyvtár, a Kémiai Szakkönyvtár, valamint az intézeti könyvtárak és a NÁGYK szakanyagának összevonásával.

2006-ban került sor a HEFOP pályázat támogatásával, a TEK intézményfejlesztési tervében szereplő konkrét könyvtári fejlesztéseknek köszönhetően a főépületben működő **Bölcsészettudományi és Természettudományi Könyvtár** olvasói tereinek és a könyvtárosi munkahelyeinek jelentős megújítására. A projekt keretében mintegy 2000 m² átalakítása történt meg, amelynek elsődleges célja volt, hogy új, tágas, szabadon bejárható nyilvános tereket hozzunk létre és megteremtsük a feltételeit a hagyományos dokumentumokhoz, tanulmányi anyagokhoz és elektronikus információforrásokhoz való hatékonyabb, gyorsabb hozzáférésnek. A kb. 1500 fm szabadpolcra mintegy 25–30 ezer dokumentumot helyeztünk el. E gyűjteményi egység kialakításának mindez ideig nem volt meg a technikai előfeltétele, létrehozásával a régóta megfogalmazott olvasói igényeknek tett a könyvtár eleget. 330 olvasói munkahelyet korszerűsítése történt meg, ugyanakkor megtörtént a terek funkcióinak átrendezése is.

Közvetlenül a könyvtár főbejárati, első emeleti szintjére helyeztük át az olvasók által leggyakrabban használt könyvtári szolgáltatásokat (nyilvános terminálok, kölcsönzés és a beiratkozás, a könyvtárközi kölcsönzés folyóirat olvasó, a kutatóterem, az Európai Dokumentációs Központ, Fordító Iroda).

A második emeleten az elmélyültebb tanulást szolgálja a Nagyolvasóterem, erre a szintre kerültek a reprográfiai szolgáltatások, és egy internet hozzáférést biztosító számítógépes kabinet.

A főépület alagsorában kb. 200 m²-nyi tömör raktárt alakítottak ki.

A volt egyetemi templom 2006 szeptemberétől egyházi kezelésbe került. Az itt tárolt különgyűjtemények elhelyezését segítette az Kenézy Élettudományi Könyvtárban kialakított mintegy 1200 m² tömör raktár. Az épület korszerű felszereltsége megteremtette annak lehetőségét, hogy a különböző információhordozókon megjelenő hangzó anyag (elsősorban a zenetudomány és rokonterületei) szolgáltatása a legmodernebb technikai feltételekkel történjen, így 2006 januárjától **Médiatár is** ebben az épületben működik. A **Kézirattár** átmenetileg a Társadalomtudományi Könyvtárban kapott ideiglenes helyet. Az értékes egyetemtörténeti muzeális dokumentumokat őrző tár remélhetően a létesítendő az Egyetemtörténeti Múzeumban nyer méltó elhelyezést.

Szükségként tároljuk a **plakátokat**, és egyéb dokumentumokat. Megkezdődött a különgyűjtemény tematikus rendszerezése, amely a közeljövőben alapja lehet a csoportos és digitális feltárásnak.

Az egyetem fejlesztési irányelveinek megfelelően dolgozta ki a könyvtár további szakgyűjteményeinek korszerűen működő szakkönyvtárrá alakítását. Reményeink szerint a közeljövőben sor kerülhet az Agrártudományi Könyvtár, a Pedagógiai Főiskolai Kari Könyvtár és a Műszaki Kari Könyvtár könyvtári infrastruktúrájának korszerűsítésére is.

Állományszervezés, állományvédelem

A DEENK megfelelő szolgáltatásainak alapját 6 millió dokumentumot megközelítő gyűjteménye képezi, amelyet az egyetemi igényekre alapozva tervszerűen épít. A tudatos állományépítés következtében gyűjteményünk korszerű, teljes mértékben megfelel az Egyetemen folyó oktatási, kutatási, gyógyítási és művelődési igényeknek. A kötelespéldány szolgáltatás révén állománya 1952 óta lefedi a teljes magyarországi dokumentumtermést, az egyetemen kutatott és oktatott diszciplínák sokfélesége következtében pedig minden szakterület legfontosabb szakirodalmát tartalmazza. Egyedülálló értéke a gyűjteménynek, hogy minden hazai nyomdában előállított dokumentum kölcsönözhető formában hozzáférhető az egyetem polgárai számára. A kötelespéldányok a karok nehéz pénzügyi helyzete ellenére is biztosítja a folyamatos gyarapodást. A költségvetési támogatás mellett a könyvtár minden évben sikeresen pályázik új dokumentumok beszerzésére.

A főépület szabadpolcos állományának kialakítása, a Bölcsészettudományi és Természettudományi Könyvtárból a dokumentumok szakkönyvtárakba történő retrospektív és kurrens irányítása, az egyetemi templomban elhelyezett könyvtári anyag rendszerezése, válogatása, különböző szolgáltatási pontokra való irányítása és átrakodása jelentős állományszervezési feladatot rótt a könyvtár minden dolgozójára. A szakgyűjteményeket az egységek korábban beszerzett könyv- és periodika állományából, valamint a főépületben működő könyvtár kötelespéldányaiból, ill. az 1952 előtt megjelent, az adott tagkönyvtár gyűjtőkörébe illő dokumentumokból szerveztük egységes állománnyá. A szakkönyvtárak gyűjtőkörének meghatározását követte az állományrészek, egyedi dokumentumok átrakodása, ill. a könyvtár adatbázisában az ezt megelőző és követő lekeresés, adatjavítás, ill. ellenőrzés.

2007-től folyamatos a kurrens kötelezpéldányok szakgyűjteményekbe irányítása a Gyűjteményi Bizottság által kialakított elvek alapján. A könyvállomány tematikus megoszlása mára teljessé vált, minden egység megkapja a gyűjtőkörébe tartozó szakanyagot. A retrospektív könyvállományt is a megfogalmazott alapelvek szerint fogadja a Kenézy és a Társadalomtudományi Könyvtár, az online katalógusban feldolgozott anyagok esetében jó közelítéssel már megtörtént az átcsoportosítás.

Hatalmas nagyságrendű munkát jelentett a volt Egyetemi templomban tárolt **periodika állomány** és az **egyéb dokumentumok átköltöztetése** az Élettudományi Kenézy Könyvtár Folyóirat olvasójába, raktárába, a Társadalomtudományi Könyvtárba és a főépületben kialakított új raktárba. Folyamatosan és tervszerűen történik a szakkönyvtárak állományának építése, mely magába foglalja az elavult dokumentumok selejtezését, az állományrevíziót, ill. kiegészítést. Az átrakodással egy időben megtörtént az elavult dokumentumok válogatása és selejtezése is. Hat fölőspéldány-jegyzéken mintegy ezer címet ajánlottunk fel könyvtári hasznosításra. Sor került a bibliográfiai kapcsolatok feltérképezésére, ill. az egyes állománysorok kiegészítésére is.

Kiemelt figyelmet kapott a régi könyvek állománya. Folytatódott a BÉTEK könyvraktárában korábban numerus kurrensben elhelyezett 1850 előtti dokumentumok leválogatása, tisztítása és díszmű szintre helyezése, valamint elkészültek a részletes possessorri feltárást szolgáló listák.

A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtára hosszú évek óta nagy gondot fordít a védett gyűjteményrészek **dokumentumainak állagmegóvására**, amelyet a Nemzeti Kulturális Alap folyamatosan meghirdetett preventív konzerválási pályázatai segítségével a könyvtár tudatosan végez.

Intézményünk mintegy 30 000 régi könyvet tartalmazó különgyűjteménnyel rendelkezik, amelybe az 1800 előtt megjelent külföldi és az 1850 előtt kiadott magyar, illetve magyar vonatkozású kiadványok tartoznak. E ritka védett könyvek gyűjteményének gerincét a hungarika anyag képezi, nemzeti gyűjtőkörű könyvtári funkciókból eredően. Könyvtárunk ezen állományrészében őrzünk jelentős számú 1500 és 1600 között megjelent igen értékes antikvát. Itt helyeztünk el egyéb könyvészetileg értékes anyagot, díszműveket, kuriózumokat, minikönyveket, nyomtatásuk, illetve kötésük szempontjából ritka könyveket. Állományunk e korai rétegének jelentős hányadát az RMK-ban is feltüntetett vallásos, régi magyarországi nyomtatványok alkotják, nem egy köztük helyi, debreceni vonatkozású. Az évről évre következetesen tervezett állagmegóvási folyamat eredményeként a muzeális könyvek és időszak kiadványok jelentős hányadának preventív konzerválása megtörtént.

Számos egyedi muzeális **könyvtári dokumentum restaurálására** kerülhetett sor ugyancsak az NKA Könyvtári Szakmai Kollégiumához Könyvtári dokumentumok állományvédelme témakörben benyújtott sikeres pályázatainknak köszönhetően Régi könyveket tartalmazó különgyűjteményünkéből így restauráltattunk 50 kötet 15–17. századból származó pergamen és bőrkötésű könyvet, amelyek állapota megkívánta a felújító, konzerváló eljárást.

Egységes könyvtári adatbázis

A DEENK a tagkönyvtárak integrációjával elérte, hogy azonos elvek alapján működő korszerű szolgáltatást nyújtson a rendszer minden könyvtárában. A megvalósítás egyik fontos állomása az **egységes számítógépes adatbázis** kialakítása és folyamatos építése volt, eredményeként azonos bibliográfiai és olvasói adatbázisban dolgoznak a könyvtári rendszer egységei. A könyvtár online katalógusa megtalálható az interneten a hozzátartozó járulékos szolgáltatásokkal (elektronikus kikérés, olvasói adatok távoli lekérdezése, távoli hosszabbítás, nyomtatási lehetőségek).

A viszonylag kisebb gyűjteménnyel rendelkező tagkönyvtárak állományának számítógépes feldolgozottsága csaknem teljes. A Bölcsészettudományi és Természettudományi Könyvtár (BTEK), amely gazdag régi könyv- és folyóirat gyűjteménnyel rendelkezik (1,5 millió), 1994-től minden dokumentumot a rendeltől a kölcsönzésig számítógépen tart nyilván.

A **retrospektív konverzió** rendszeresen folyik. Megtörtént az 1986 és 1994 között megjelent könyvek teljes retrospektív feldolgozása (93 ezer bibliográfiai rekord), és folyamatos az 1986 előtt megjelent könyvek számítógépes feldolgozása (165 ezer rekord). Így az adatbázis bibliográfiai rekordjainak 63%-a retrospektív feldolgozással került az adatbázisba, ez évi kb. 20 000 retrospektív bibliográfiai leírást jelentett.

A volt Egyetemi templomban elhelyezett folyóiratanyag szakterületi megbontása felgyorsította a retrospektív bevitelt, eddig lappangó állományrészek kerülhettek előtérbe. A periodikumokat külön épületekben helyeztük el, ezért különösen szükségessé vált, hogy az olvasók egyértelmű információt kapjanak ezek lelőhelyéről. Megfelelő tájékoztatással, s az OPAC-ban történő mind teljesebb feltárással a használó elfogadta, hogy a korábbi állományból nem minden időszaki kiadvány került a főépületbe, s önállóan is eligazodik a különböző témacsoportok között.

Rohamosan nő azoknak az intézeti könyvtáraknak a száma, amelyek a DEENK szakmai irányításával állományukat a közös számítógépes adatbázisban tartják nyilván. A könyvtárak kurrens dokumentumait a DEENK katalogizálja. A Matematikai, Magyar és Angol-Amerikai Intézet, Ókortörténeti és Klasszika-Filológiai Tanszék állományának retrospektív feldolgozása megtörtént, mellettük a Földrajzi, Pszichológiai, Romanisztika, Germanisztikai Intézet is elkezdte, illetve folytatja dokumentumvagyonának számítógépes állományba vételét.

Online katalógusban lévő **rekordok száma** (2009-08-31): **503 190**

Online katalógusban lévő authority **rekordok száma** (2009-08-31): **587 496**

Részletezve:

Monográfia	438 732
Folyóirat	15 025
Térkép	492
Elektronikus	2 149
Kotta	25 048
Képi (~ video)	2 340
Hangfelvétel	15 421
Kézirat	3 616

Az egységes elveken alapuló, integrált szolgáltatások

Az elmúlt periódus kiemelt feladata minden egységben a szolgáltatás- és olvasóközpontúság erősítése volt, és a könyvtár minden tevékenysége ezt a célt szolgálta. Nem csupán az elmúlt években kialakított szolgáltatási struktúrát fejlesztettük tovább a felhasználói igények figyelembe vételével, hanem új szolgáltatások bevezetéseivel is segítettük, hogy olvasóink gyorsabban, kényelmesebben és célirányosabban kapják meg a számukra fontos információkat.

Az Egyetemi Könyvtár a hallgatók, oktatók és kutatók számára egyetemi és szakmai céljaik eléréséhez megkezdte a könyvtári épülettől és nyitva tartásától független elektronikus szolgáltatások kialakítását, ezeket folyamatosan, a felhasználók igényeihez alakítva fejleszti.

Az elmúlt periódus alatt megvalósult, hogy a tagkönyvtárak felhasználó központú, egységes és magas színvonalú könyvtári szolgáltatásokat nyújtsanak.

Az olvasói szolgáltatások koordinálása érdekében a kölcsönzés nyilvántartása **egy szoftverrel történik, egységes olvasói adatbázis építésével**. A kölcsönzési rendszer az azonos olvasói típusok használata mellett arra is lehetőséget nyújt, hogy a **tagkönyvtárak saját olvasóik számára előnyös kölcsönzési politikát** határozzanak meg. Az olvasó a könyvtári rendszer bármely tagkönyvtárában válthat olvasójegyet és ez érvényes az egész könyvtári rendszerben. A DEENK szolgáltatásainak további egységesítését és a fejlesztés irányelveinek kimunkálását az Olvasószolgálati Bizottság végzi.

A felhasználó központú szolgáltatások célja, hogy a földrajzi korlátokat és a nyitvatartási idő korlátait áthidalva, a könyvtár épületétől független és 24 órás szolgáltatással nyújtson hozzáférést az információkhoz és a jelentős könyvtári szolgáltatásokhoz. Az Egyetemi Könyvtár jelentős lépéseket tett e célok elérésére elektronikus szolgáltatásaival.

Ezek az alábbiak:

Elektronikus kikérés raktárból

2009 februárjától lehetőség van arra, hogy a zárt raktárból elektronikus úton – akár otthonról is – kérjék ki a számítógépes katalógusban szereplő könyveket a felhasználók. Online kérelapon azt is megjelölhetik, hogy a kiválasztott könyvet helyben szeretnék-e használni vagy pedig kikölcsönzik.

Elektronikus hosszabbítás

Az olvasó elektronikusan hosszabbíthatja meg a kikölcsönzött művek határidejét.

Elektronikus könyvtárközi kérés indítása

A DEENK bármely beiratkozott olvasója elektronikusan kezdeményezhet könyvtárközi kölcsönzést a könyvtár honlapján található online kérelapon. Az Interneten feladott kérések aktuális státuszát az olvasó folyamatosan ellenőrizheti.

Elektronikus könyvtárközi szolgáltatás

A DEENK olvasói számára a SUBITO rendszer közvetítésével elektronikus formában, a szerzői jogok betartásával fogadja a külföldről könyvtárközi kölcsönzéssel kért folyóirat cikkeket. A DEENK maga is küld – a fogadókészséghez alkalmazkodva – elektronikus formában dokumentumokat.

WikiLib

A webes enciklodézia a könyvtárral, szolgáltatásaival, gyűjteményével kapcsolatos szócikkeket, leírásokat tartalmaz, melyek egy részét a felhasználók is szabadon szerkeszthetik, bővíthetik. Célunk a könyvtár használatának megkönnyítése, a szolgáltatások, eredmények új csatornán való bemutatása, megismertetése Web 2.0-as alkalmazások segítségével.

Internet csatlakozás saját számítógépről

A beiratkozott olvasók számára a könyvtár területén saját számítógépről internet elérést biztosítunk. Az internet kapcsolat számítógépes aljzatokra csatlakozva, illetve egyes épületekben **wifi** elérési pontokon keresztül vehető igénybe.

Regisztráció videokonferencia tartására

A könyvtárban lehetőség van videokonferencia igénylésére WEB alapú regisztrációval.

Hálózati nyomtatás

A DEENK nyomtatási hálózatot működtet, és lehetőség van az egységekben elhelyezett gépekről és külső, akár otthoni PC-ről bármely pontra kérni a dokumentum nyomtatását.

Digitális másolat készítése, CD írás

A DEENK korszerű digitalizáló műhellyel rendelkezik és szolgáltatásait minden felhasználó igénybe veheti.

Elektronikus szolgáltatás látássérültek számára

Ingyenesen lehet igénybe venni a Jaws képernyőolvasó szoftverrel és szövegolvasóval ellátott számítógépet, valamint kérni lehet a Braille-nyomtatást.

ODR – Országos könyvtári szolgáltatás

A 2003-ban országos könyvtári stratégiai célként fogalmazták meg az információhoz és dokumentumokhoz való hozzáférés biztosításának növelését a demokrácia és az esélyegyenlőség elveinek érvényesítése érdekében. E célkitűzések egyik fontos eleme a telematikai fejlesztés mellett az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer kiteljesítése volt.

A DEENK a **gazdája az ODR lelőhely adatbázisnak, a kérésindító felületnek, az irányító, továbbító rendszernek, valamint a könyvtár- és gyűjtemény-nyilvántartásnak.** E feladatok gondozását a helyben, a 2003-ban kifejlesztett webfelület teszi lehetővé. Az adatbázis az ország legjelentősebb szak-, felsőoktatási és megyei könyvtárainak 2,9 millió dokumentuma alapján irányítja a rendszerben regisztrált 1002 könyvtár dokumentum- és információcseréjét. Az adatbázist évente aktívan 660 könyvtár 5800 gépéről 3 millió keresésre használja, amelyből 43 ezer könyvtárközi kölcsönzési kérés realizálódik (2007-es forgalmi adatok). A statisztika szerint egyre több városi és községi könyvtár veszi igénybe olvasói számára a rendszert.

Az országos dokumentum-ellátásban a DEENK nem csupán irányító, koordináló feladatot lát el, hanem az **ODR egyik legnagyobb szolgáltató könyvtára** is. Ennek gyűjteményi alapját a nemzeti gyűjtőkörű könyvtárként kapott kötelezpéldányok és a NKÖM dokumentum beszerzési támogatásból vásárolt példányok jelentik. A hatékony szolgáltatás gyűjteményi alapját tehát e két forrás biztosítja, és a könyvtárközi kölcsönzés szakirodalmi szükségletét a DEENK minden tudományágat felölelő általános gyűjtőköréből adódóan teljesen lefedi.

A DEENK tagkönyvtárai, elsősorban a Bölcsészettudományi és Természettudományi Könyvtár, a Kenézy Élettudományi Könyvtár és a Társadalomtudományi Könyvtár több mint 1300 könyvtárral áll kapcsolatban, mely intézményektől a kérések többféle formátumban érkeznek. A kérések zömét az ODR elektronikus rendszer közvetíti.

A dokumentum visszaküldés postai költségének központi finanszírozása 2007. január 1-jétől megszűnt, díja az olvasókat terheli, így a 2007-ben országszerte indított kérések száma az előző évekének kb. a felére csökkent. A kérési arányok azonban nem változtak, az ODR rendszerben regisztrált kérések egyharmadát a továbbra is a DEENK fogadja, míg kétharmadát pedig kb. 50 könyvtár teljesíti. A 2008. évben az ODR-en keresztül feladott 40.700 kérés 30%-át kérték a DEENK tagkönyvtáraiból.

A DEENK a kisebb települések könyvtárainak, a városi, községi, iskolai könyvtárak legnagyobb szolgáltató partnere. A dokumentumok zömét eredeti formában küldi, noha az elmúlt évben nőtt a másolatkérések aránya, ill. emelkedés jelentkezik az elektronikusan továbbított dokumentumok számában is. A kérések számának állandó növekedése mellett a gyors teljesítés csak naprakész, pontos, könnyen kezelhető nyilvántartás vezetésével lehetséges.

A könyvtárosok igényeinek megfelelően került kidolgozásra a DEENK Informatikai Osztályán a **helyi könyvtárközi kölcsönzési nyilvántartás**, mely a könyvtáraktól beérkező kéréseken kívül a DEENK által, saját olvasói megrendelésére indított kéréseket is kezeli. A

szolgáltatást igénylők folyamatosan tájékozódhatnak kéréseik aktuális állapotáról. A nyilvántartásnak az ODR-rel is van kapcsolata, így az adatbevitel folyamata leegyszerűsödik: az ODR-ben feladott kérések automatikusan átemelődnek, a könyvtárak adatai is folyamatosan frissülnek. A rendszer alkalmas az előírásoknak megfelelő **statisztikák** elkészítésére is.

A Könyvtári Intézet és a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár NKA pályázati támogatásával továbbképzést szervezett „A dokumentumszolgáltatás hagyományos és korszerű módszerei” címmel 2007. április 23–24-én a Debreceni Egyetem Aulájában. A rendezvény két napján összesen nyolcvan fő vett részt az ország minden részéből, és a határon túli könyvtárosok is képviseltették magukat.

Információ- és tartalomszolgáltatás

Adatbázisok, online folyóiratok

Az elmúlt évtizedben az egyetem versenyképességét, tudományos eredményességét segítő, egyik legfontosabb fejlesztési stratégiai cél **a könyvtári tartalomszolgáltatás dinamikus fejlesztése** volt. Ma már a DEENK dokumentum-vagyonának szerves részét képezik a külföldi elektronikus adatbázisok és online folyóiratok. Több mint 60, jórészt teljes szövegű adatbázis áll a Debreceni Egyetem oktatói, kutatói, hallgatói és a könyvtárat használó olvasók rendelkezésére.

A nemzetközi tudományos eredmények megismerésének korszerű eszköze, jelentőségük különösen felértékelődik, mivel a magyar és külföldi folyóiratok megújítása, új periodika rendelése továbbra is anyagi korlátokba ütközik. E tényről illusztrálja, hogy 2003–2008 között 140 külföldi folyóirat előfizetését mondtuk le, miközben a címfeleség növelése lett volna indokolt. A Tudományegyetemi Karok esetében a lemondott folyóiratok száma 400 felett volt ugyanerre a periódusra.

Az általános, közérdeklődésre számot tartó adatbázisokat országos licensz szerződés keretében, a szaktudományi adatbázisokat konzorciális összefogással (EISZ, OTKA) szolgáltatjuk, a szakspecifikus elektronikus információforrásokat pedig a Debreceni Egyetem fizeti elő.

A NKÖM 2003-ban kötötte meg a szerződést az EBSCO Publishing (USA) által kiadott EBSCO adatbázisra, a szolgáltatást folyamatosan megújítja. Ez az adatbázis 9 000-nél több teljes szövegű folyóiratot és 16 000 folyóirat-ismertetést tartalmaz, és a diszciplínák széles spektrumát öleli fel (irodalom, nyelvészet, közgazdaságtan, politológia, üzleti tudományok, művészet, orvostudomány, pedagógia, mérnöki tudományok stb.).

A szakadatbázisok egy részének online hozzáférését az OTKA pályázat biztosította 2007-ig, 25%-os intézményi önrész megfizetésével, 12 konzorcium számára. (Ebből 10 konzorciumnak a DEENK is tagja volt, 1 konzorciumot pedig gesztorált.). 2007 utolsó negyedében körvonalazódott, hogy veszélybe kerül a támogatott adatbázisok következő évi előfizetése elsősorban az OTKA támogatás elvonása miatt. Az átmeneti periódusban a felsőoktatási intézményeknek újjá kellett szervezni az online hozzáférésre alakított konzorciumokat és az előfizetés teljes összegét önerőből kellett előteremteni. A támogatás hiánya a konzorciumokban részt vevő intézményeknek – változatlan előfizetés esetén – több mint 150 millió Ft (a DE esetében közel 25 millió Ft) többletkiadást jelentett.

Kérdéssé vált továbbá az EISZ program fennmaradása is. Az átmeneti periódusban az EISZ 2008-ban az összes, 2007-ben is a palettáján szereplő adatbázist szolgáltatotta, a folytatásról pedig az újraalakuló EISZ Bizottság döntött. A könyvtár jelentős erőfeszítéseket tett, hogy az Egyetem oktatói, kutatói, hallgatói az átmeneti évében is hozzáférhessenek a szakmai, tudományos munkájukhoz szükséges adatbázisokhoz. Elkezdődött az Elektronikus Információs szolgáltatás (EISZ) nemzeti program átalakítása, és 2009-re az eddiginél szélesebb

résztvevői kört felölelő konzorciummá alakult. Az OKM, MTA és az NKTH továbbra is központi támogatás formájában finanszírozzák a programot, azonban a szolgáltatást igénylő intézményeknek meghatározott önrész megfizetését kell vállalniuk (általános adatbázisoknál 10%, ill. 25%, szakadatbázisok esetében 75%). Ahhoz, hogy változatlan maradjon a korábban előfizetett szaktudományi adatbázisok száma, jelentős intézményi hozzájárulásra volt szükség. Emellett növelte az előfizetés költségét a jelentősen megugró devizaárfolyam is. A beiratkozott felhasználóknak az adatbázisokhoz otthoni elérést is biztosítunk a könyvtár proxy szerver segítségével.

Az általános érdeklődésre számot tartó **CD-ROM-okat egyetemi hálózatban** (Jogtár, ARCANUM kiadványok stb.), a Magyarországon kiadott elektronikus dokumentumokat pedig a kötelespéldány szolgáltatás révén helyben használhatják az olvasók.

A DEENK digitális könyvtára

Az Egyetemi Könyvtár egyetemi és regionális feladatának ellátása érdekében adatbázisokat épít, amelyek közül a legjelentősebbek a következők:

A **Debreceni Egyetem Elektronikus Archívuma (DEA)** az Egyetem és Tudásközpontok szellemi tulajdonának elektronikus tárhelye, a nyílt hozzáférés egyik megnyilvánulási formája, amely a könyvtár gondozásával működik. A DEA szerkezete az Egyetem struktúráját követi, és lehetőséget ad az egyes centrumok, karok, intézetek dokumentumainak (oktatási anyagok, hallgatói dolgozatok, publikációk stb.) tárolására és szolgáltatására meghatározott hozzáférési szintek szerint.

Koncepcióját 2005-ben fogadta el a Könyvtári Bizottság, feltöltése ezt követően azonnal megindult az ÁOK doktori iskoláin és az Informatikai Karon született PhD dolgozatokkal, az Informatikai Karon és az Angol-Amerikai Intézetben írott szakdolgozatokkal, valamint: szabályzatokkal, oktatási anyagokkal (pl. Jogi Kar), szerzők/kiadók által engedélyezett cikkekkel, stb.

2007 májusáig a Közgazdasági Kar és az Informatikai Kar körülbelül 600–600 szakdolgozata került feltöltésre. 2008-tól a két kar hallgatói önállóan is feltölthetik diplomamunkájukat, melynek tapasztalatai alapján több karnak is felajánlható a szakdolgozatok archiválásának ez a módja.

Az Egyetem Tudományos Igazgatóságával együttműködve 2007 májusának végéig véglegesítésre kerül a PhD dolgozatok feltöltőlapja, mely a kialakított Doktori Disszertációk kategória gyűjteményeibe (melyek a DE doktori iskoláinak felelnek meg) való feltöltést teszi lehetővé.

Oktatói kérésére tanulmányi segédanyagok kerültek digitalizálásra és tárolásra, videók, szabályzatok, bizottsági emlékeztetők gazdagítják a dokumentumok skáláját.

A kutatási eredmények (cikkek) pre- és postprintjeinek feltöltése jelentős lépés lenne a DEA működésében, ám ez a dokumentumcsoport jelentős jogi háttérmunkát igényel, erre erőforrással jelenleg nem rendelkezik a Könyvtár.

A DEA tartalma folyamatosan bővül, állománya megközelíti a 80 ezer tételt. A DEA együttműködik a DART-Europe nevű Unió projekt keresőjével, és folyamatban van egy másik nemzetközi projekthez (DRIVER) való kapcsolódás is.

Ugyancsak a Könyvtár gondozásával folyamatosan épül a **Publikációs Adatbázis**, amely a Debreceni Egyetemen készült tudományos publikációk bibliográfiai adatait tartalmazó adatbázis. Célja, hogy összegyűjtse az Egyetem főállású oktatói, kutatói, munkatársai által egyetemi alkalmazásuk ideje alatt publikált szakirodalmi munkák adatait, és ezzel reprezentálja az egyes egyetemi egységek tudományos tevékenységét. Az Egyetemi Bibliográfia alapja a volt KLTE 1990–2000-ig a teljesség igényével, 2001-től önkéntesen

feltöltött bibliográfiája, amely az Egyetemen dolgozók által írott cikkeket/tanulmányokat, könyveket, könyvrészleteket, recenziókat vette számba. Ehhez kapcsolódott a DEOEC 1990–2004 közötti bibliográfiai adatainak konverziója. Az online feltöltőlapok lehetővé teszik az adatok bevitelét online módon, e munkafolyamat történhet személyenként, intézetenként stb.

Az Egyetemi Könyvtár részt vesz a kulturális értékek digitalizált formában történő közzétételében, elsődleges feladatának tartja a Tiszántúl szellemi örökségének digitális feltárását. Az **Észak-tiszántúli folyóiratok adatbázisa** 14 folyóirat repertóriumát és teljes szövegét tartalmazza, a **Debreceni színház színlapjai** az 1862–1896 közötti színlapok elektronikus gyűjteménye. A digitális könyvtárban fellelhetők régi opera és kamarazenei kották és a könyvtári másolatszolgáltatással digitalizált dokumentumok.

A könyvtár **digitalizálási** munkájában kiemelt figyelmet fordít az **egyetem történetével** foglalkozó kéziratok, dokumentumok elektronikus megőrzésére, elősegítendő a Debreceni Egyetem 2012-es centenáriumi megemlékezését. Az OKM által meghirdetett Magyar Digitális Képkönyvtár pályázati támogatásával megtörtént az egyetem történetét (1912–1940) illusztráló fényképgyűjtemény, valamint a Kézirattárban található ex libris gyűjtemény digitalizálása.

A Könyvtár sikerrel pályázott az Észak-alföldi Régió számára hirdetett Baross projektre, melynek támogatásával 2007 május 21–22-én nemzetközi konferenciát szervezett Digitalizálás és elektronikus hozzáférés az Észak-alföldi Régióban címmel.

A könyvtár felhasználóinak tájékoztatása, képzése, könyvtári portál

Az elektronikus könyvtári szolgáltatások és adatbázisok intenzív használatának előtérbe kerülésével egyre nagyobb hangsúlyt kap a felhasználók képzése. Legfontosabb területei: adatbázis-bemutatók egyetemi oktatóknak, dolgozóknak és felsőbb éves hallgatóknak, az egyetemi hallgatók könyvtárismereti oktatása (több karon), kihelyezett adatbázis bemutatók tartása.

Új olvasóink jobb informálása érdekében az **első éves hallgatók** a felvételi értesítéssel együtt kapták kézhez a könyvtár szolgáltatásairól, használatáról **tájékoztató összefoglalót majd később CD-t**. Magyar és angol nyelvű, a DEENK-et bemutató kiadvány készült, és az adott tagkönyvtárba újonnan beiratkozó olvasó a könyvtárhasználati útmutatóból is megismerhette az egység használatát, szolgáltatásait. A HÖK-vel történt együttműködés értelmében a különböző kedvezményeket nyújtó **kulturális kártya** azonos a **könyvtári olvasójeggyel**, amelyet az első éves hallgatók könyvtári beiratkozásukat követően soron kívül vehettek át.

A DEENK tájékoztató és szakreferens munkatársai rendszeres segítséget nyújtanak elsősorban egyetemi hallgatóknak egy-egy témakör szakirodalmának legcélszerűbb feltárásához, és igény esetén az egyetem oktatóinak is. Egyéni kérésre, a hallgatóval együttműködve bemutatjuk mind a hagyományos, mind az elektronikus adatbázisokban való keresést. A bibliográfiai tételeket elektronikus formában, az adatbázisokból pedig a teljes szöveget nyomtatva is szolgáltatjuk.

A könyvtár szakreferensei **irodalomkutatást és rendszeres témafigyelést** vállalnak.

Munkatársaink rendszeresen frissítetik az **elektronikus adatbázisokat ismertető online, ill. nyomtatott kiadványt, a könyvtárhasználati útmutatókat** és az egyetem minden egységéhez eljuttatják. Az Egyetem oktatóinak, kutatóinak, PhD hallgatóinak kérésére az adott intézetben szakadatbázis bemutatókat szervezünk.

A Könyvtár honlapján **Heti ajánlatunk** címmel indítottunk rovatot, melyben elektronikus szolgáltatásainkat mutatjuk be.

Az **Új szerzemények** menüpontban a könyvtár állományába beérkező újdonságokról kaphatnak képet felhasználóink.

A felhasználóképzés formái a DEENK-ben

Célunk, hogy bekapcsolódjunk az értelmiségi szakemberek képzésében, akik a szakirodalomban megfelelően tájékozottak és önállóan tájékozódni képesek.

Feltételei:

- rendelkezzenek alapvető könyvtári alapismeretekkel,
- pontosan meg tudják fogalmazni a problémát, a témát, amihez információt, szakirodalmat gyűjtenek,
- ismerjék a hagyományos és számítógépes információforrásokat, az INTERNET adta lehetőségeket,
- sajátítsák el az információkeresés technikáját, amit alkalmazni tudnak a különböző katalógusokban és adatbázisokban,
- ki tudják választani a feladathoz (előadás, szemináriumi dolgozat, szakdolgozat, készítése, privát érdeklődés) megfelelő és lényeges dokumentumokat, információkat, fel tudják használni azokat és hivatkozni tudnak rájuk.

A napi és időszakos tájékoztatási alkalmak mellett rendszeresen folyik az egyetemi képzésbe beillesztett a könyvtárhasználati ismeretek oktatása.

A NEPTUN rendszerben meghirdetett modulok

Kötelező (orvostanhallgatók számára az 1993/94. tanévtől)

Intézet neve: DE ENK Kenézy Élettudományi Könyvtár

Tárgy neve: Könyvtár-informatika

Évfolyam: AOK, FOK, GYOK I. Évfolyam

Oktatási év: I. évfolyam I–II. félév

Gyakorlat: 10 óra/félév

Választható (tudományegyetemi karok hallgatóinak a 1999/2000. I. félévtől)

Tárgy neve: Könyvtárhasználat

Hirdető karok: Természettudományi és Technológiai Kar,
Bölcsészettudományi Kar,

Az Egyetemi Könyvtár hagyományos és elektronikus eszközökkel hívja fel a figyelmet új és hagyományos szolgáltatásaira.

A DEENK **honlapja** a legjobb eszköz ahhoz, hogy felhasználói könnyebben eligazodhassanak a könyvtár állományában, szolgáltatásaiban és arra törekszik, hogy minél célszerűbben juthassanak el a számukra szükséges információkhoz.

A könyvtár új szolgáltatásait a weblapon a figyelemfelkeltés különböző eszközeivel (felugró ablak, reklámcsík, színes blokkok stb.), illetve **szórólapokkal** népszerűsítjük.

A szolgáltatásokról **személyre vagy célcsoportokra szabott elektronikus Könyvtári hírlevélben** is tájékoztatjuk a DEENK minden olyan olvasóját, aki ezt a beiratkozáskor kéri.

A hetente megjelenő **egyetemi hírlevélben** is rendszeresen megjelenik a könyvtár (szolgáltatások, rendezvények stb. hirdetése), valamint az **egyetemi és a helyi nyomtatott és elektronikus sajtóban** (Egyetemi Élet, Friss Rádió, hallgatói portálok).

Az **Egyetemi Felvételi Tájékoztató Nyílt Napon** a DEENK évek óta önálló standon mutatkozik be több ezer **középiskolás** diáknak az DE Díszudvarán.

A **DE Hallgatói Kalendárium**a, amit minden hallgató kézbe kap, évről évre aktualizálva tartalmazza a legfontosabb információkat a könyvtárról.

Számos, szolgáltatásokat és könyvtárat népszerűsítő **rendezvényt** szervez a Könyvtár

A felhasználónak joga van pontos tájékoztatást kapni az elérhető szolgáltatásokról és azok igénybevételeének módjáról, amit a könyvtár a folyamatosan fejlesztett felhasználóbarát Web szolgáltatása biztosít.

A DEENK Web oldala korábban egy központi honlapból állt és 2008-ra megvalósult az a célkitűzésünk is, hogy **minden tagkönyvtárnak** legyen a főlapról indítható **saját honlapja**, közvetlenebbül szolgálva ezzel az adott könyvtár célközönségét.

A honlap 4 fő témakörbe rendezi az információkat:

1. Katalógusok, Információforrások, Szolgáltatások, Rólunk.
2. A baloldali menüsorból a legfontosabb információforrások (DEA, Egyetemi bibliográfia stb.) közvetlen, gyors elérése válik lehetővé.
3. A kezdőlapon elérhető **metakeresőben** egy gyorskereséssel az **orvos-biológia, az agrár- és bölcsészettudomány** több tudományos adatbázisában lehet egyszerre keresni.
4. A Könyvtár informatikai főigazgató helyettese felel a honlapon tárolt információkért, az ott tárolt adatbázisok tartalmáért. A Web szerverre csak oktatással, kutatással, személyes kapcsolatteremtéssel és egyéb, nem kereskedelmi tevékenységgel kapcsolatos anyagok kerülhetnek fel.

A könyvtárak honlapjait egységes menürendszer és kezelési konvenció jellemzi, a közös honlap szerkezeti felépítését követik, képi megjelenésük és színviláguk eltérő, a funkciók a közös honlappal azonos logikával jelennek meg, tartalmukban pedig a közvetlen felhasználói közösség speciális igényeinek kielégítésére törekszenek.

A **honlapok látogatottsága** évről évre növekszik, 2008-ra meghaladta a 1,5 millió látogatási alkalmat.

Minőségbiztosítás

Az Európai Unióba történő csatlakozás megkövetelte a minőségi szolgáltatások növelését, a könyvtári minőségfejlesztés és minőségbiztosítás elindítását. A magas színvonalú könyvtári szolgáltatásokat a különböző könyvtártípusra vonatkozó irányelvek kidolgozása szolgálta. 2003-ban meghatározták az MSZ ISO 11620:2000 szabvány alapján a könyvtári teljesítménymutatókat („Teljesítménymutatók a magyar könyvtári rendszerben”), a munkabizottságban a DEENK kezdeményező szerepet töltött be az általános irányelvek, teljesítménymutatók esetében. Ennek keretében felmérést készítettünk, amelynek célkitűzése az alábbiak voltak:

- a valós felhasználói igények, szokások megismerése a könyvtári szolgáltatások fejlesztése érdekében,
- az egyetemi könyvtári rendszeren belül az összehasonlításra alkalmas adatok összegyűjtése,
- a mérési adatok összevetése az országos képpel,
- új, egységes minőségi normatívák elkészítése az egységes munkafolyamatok és szolgáltatások számára a DEENK rendszerén belül,
- a munkakörök ún. akkreditálási mutatóinak elkészítése a munkatársak értékeléséhez.

A felmérést követően további feladatot jelent:

- a könyvtárhasználók felismert igényeire, szükségletére alapozott szolgáltatások, szolgáltatási szintek kialakítása,
- a szolgáltatások állandó elemzése, minőségük folyamatos javítása.

A könyvtár eredményesen vett részt a NKÖM az ODR-ben szolgáltató könyvtárak számára meghirdett a „*Könyvtári minőségfejlesztés – könyvtári korszerűsítés*” hároméves fejlesztési projektjében.

A program végrehajtásáért felelős munkacsoport jött létre, amely a pályázattól függetlenül is felelős a könyvtár minőségbiztosítási munkáiért. A csoport 13 területen végezett teljesítménymérést. A munka folytatásaként – négy egyetemi könyvtárral együttműködve – elvégezte a teljesítménymutatók elemző-összehasonlító vizsgálatát és az eredményeket tanulmányban összegezte. A **Könyvtári Minőségfejlesztés 21** program keretében a NKÖM által kiírt pályázatokon is eredményesen szerepeltünk, a Könyvtári Főosztály által felkért munkacsoport tagjaként. Feladatunk útmutató készítése integrált felsőoktatási könyvtárak számára közérthető nyelven fogalmazva, részletes leírást adva, fázisokra bontva a könyvtári minőségfejlesztés lépéseit, megvalósítási kereteit, dokumentációs elvárásait. Az itt kapott eredmények alapot adtak a munkafolyamatok racionalizálására, illetve egyes szolgáltatási tevékenységek színvonalának javítására. A munka folytatásaként – négy egyetemi könyvtárral együttműködve – részt vettünk a teljesítménymutatók elemző-összehasonlító vizsgálatában és az eredményeket összegző tanulmány létrehozásában.

A DEENK a pályázatok végrehajtására, a könyvtárban folyó minőségbiztosítási munka koordinálására, a minőségfejlesztési tevékenység egységes szempontok szerinti végzésére létrehozta a **Minőség Irányítási Tanácsot (MIT)**. Tagjait a Könyvtári Tanács választja, a testületben a tagkönyvtárak vezetői és munkatársai vesznek részt, külső szakértőként pedig a munkát a Könyvtári Intézet munkatársa segíti.

Kiemelt feladatként kezeljük a könyvtár szolgáltatási folyamatainak javítását. Fontosnak tartjuk, hogy az olvasó, függetlenül attól, hogy az integrált könyvtár mely egységében veszi igénybe a szolgáltatásokat, mindig egyenletesen magas színvonallal találkozzon. Ennek biztosítása érdekében megtörtént a Könyvtár küldetésnyilatkozatának megfogalmazása, a- jövőkép megfogalmazása, helyzetértékelés készítése (SWOT, PGTT), stratégiai terv készítése, egységenként SWOT analízis, a partnerek azonosítása, elégedettségmérés, a könyvtári folyamatok azonosítása, folyamatábrák készítése.

A minőségbiztosítás területén végzett munka összefoglalója „**A Minőségirányítási Kézikönyv**”, amely a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár minőségirányítása rendszerének alapidokumentuma. Tartalmazza azokat az alapelveket, melyeket minden egységben alkalmazni kell a könyvtári munka összehangolt és hatékony működtetésének érdekében.

Az elkövetkezendő évek új távlatokat nyitnak meg a könyvtár tevékenységében. Az Európai Unió támogatásával megvalósuló könyvtári projektek lehetőséget nyújtanak a korábban elkezdett könyvtári modernizáció gyakorlati megvalósításához. Az Egyetemi Könyvtár által 2009-ben elnyert jelentős pályázati támogatás eredményeként, amelynek összege 350 millió forint, országos hatókörű és a Debreceni Egyetem felhasználó központú könyvtári fejlesztését megvalósító projektek valósíthatók meg.

2011. január

Dr. Virágos Márta
főigazgató